

DEMOKRASİNİN SERÜVENİ

Tarihi Süreç İçinde Demokrasinin Tarihsel Gelişimi

Demokrasi ilk olarak Eski Yunan'da bir site (şehir) devleti olan Atina'da uygulanmıştır.

Atina'da halk agora adı verilen meydana toplanıp bir meclis oluşturuyordu. Meclise sadece şehrin mahallelerinden seçilen hür erkek yurttaşlar katılı-biliyordu. Bu uygulama kısıtlı da olsa tarihte bilinen ilk demokrasi örneğidir.

Roma İmparatorluğu'nda MÖ 5. yüzyılda On İki Levha Kanunlarıyla Roma halkının görev ve sorumlulukları ile devlet yurttaş ilişkileri düzenlenmiştir.

İngiltere'de 1215'te imzalanan Magna Carta (Büyük Özgürlük Fermanı) adlı belgeyle ilk kez kralın yetkileri kısıtlandı ve kralın bazı yetkileri soylulara verildi. Bu yetkilere sahip olan soyluların da halka bazı hak ve özgürlükler tanımaları kabul edildi.

İngiltere'de 1689'da "Haklar Bildirisi" ilan edildi. Bu bildiriyle kralın yetkileri sınırlandırılmış, soylulara ve diğer vatandaşlara bazı hak ve özgürlükler tanınmıştır.

1789'da Fransız İhtilali ile Fransa'da mutlak mo-narşi yıkılmış yerine cumhuriyet yönetimi kurulmuş; eşitlik, adalet, özgürlük, demokrasi, milliyetçilik gibi ilkeler ortaya çıkmıştır.

Birleşmiş Milletlerin 1948'de yayınladığı "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" ile devletler, bireylere tanınan hak ve özgürlükleri güvence altına almak için uzlaşmışlardır.

> Demokrasinin Temel İlkeleri

Milli egemenlik: Egemenliğin millete ait olma-sıdır. Millet, egemenliğini seçimlere katılarak kullanır. Millet bu hakkını geçici olarak seçtiği cumhurbaşkanı ve vekiller aracılığıyla kullanır.

Özgürlük: İnsanların anayasal ve yasal sınır-lar içinde kalmak şartıyla başkalarının özgürlü-ğünü engellemeden istediklerini düşünebilme-si ve istediklerine inanabilmesidir.

Eşitlik: Tüm vatandaşların kanunlar önünde aynı haklara sahip olmasıdır.

Katılım: Halkın yöneticilerini seçtikten sonra onların kararlarını etkileyebilmesi ve gerekti-ğinde değiştirmesinde etkili olabilmesidir.

Çoğulculuk: Farklı görüş, anlayış, inanış ve fikirlerin yönetime yansımalarıdır.

Çoğunluk: Seçimlerde en çok oyu alan kişinin ya da partinin ülkeyi millet adına idare etme hakkına sahip olmasıdır.

Demokrasinin temel ilkelerini uygulayan ve ko-ruyan devletler "demokratik devlet" olarak nite-lendirilir. Demokratik yönetimlerde insan haklarına saygı esastır. Bu nedenle temel haklar anayasa ile güvence altına alınmıştır.

Demokrasi Çeşitleri
Doğrudan demokrasi
Yarı doğrudan demokrasi
Temsili demokrasi

> Cumhuriyetten Önce Demokrasimiz

İlk Türk devletlerinde kurultayda devletin siyasi, askeri ve ekonomik konuları ile ilgili görüşmeler yapılır, kararlar alınır. Kurultaya hakanın eşi de katılırdı.

Sened-i İttifak (1808)

Osmanlı padişahı II. Mahmut ile âyanlar arasında imza-lanan uzlaşma belgesidir.

Sened-i İttifak, Osmanlı Devleti'nde demokrasiye ve hu-kuk devletine doğru atılan ilk adımdır.

Tanzimat Fermanı (1839)

Osmanlı'da anayasal düzenin başlangıcı olarak kabul edilir. Müslüman ve gayrimüslim halka can, mal, namus güven-liği ile mülkiyet hakkı verilmiştir. Kanunun, hukukun üstünlüğü ilkesi benimsenmiştir.

Islahat Fermanı (1856)

1856 yılında Osmanlı Devleti'nde ilan edilen Islahat Fer-manı ile Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslimlere bazı haklar verildi.

I. Meşrutiyetin İlanı (1876)

1876'da I. Meşrutiyetin ilanı ile ilk anayasa olan Kanun-i Esasi hazırlanmış; kanun önünde eşitlik ve birey hakları-nın anayasa güvencesine alınması sağlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde halk ilk kez seçme ve seçilme hak-kını kullanmıştır.

II. Meşrutiyetin İlanı (1908)

II. Meşrutiyetin ilanı ile Osmanlı Devleti'nde parlamenter yönetime geçilmiş ve halk seçme seçilme hakkını kulla-narak seçimlere katılmıştır.

Atatürk'ten Milletimize Armağan

Atatürk'ün Demokrasimiz İçin Yaptıkları

Milli Mücadele Dönemi'nde

Amasya Genelgesi'ne "Milletin geleceğini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." maddesinin eklenmesi

Erzurum Kongresi'ne "Kuvayimilliyeye'yi etkin, milli iradeyi hâkim kılmak esastır." maddesinin eklenmesi

Sivas'ta İrade-i Milliye (Milli İrade) gazetesinin yayınlanması

Ankara'da Hakimiyet-i Milliye gazetesinin çıkarılması

Mebusan Meclisinin kapatılmasından sonra Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılması

Milli Mücadele Dönemi'nden Sonra

Saltanatın kaldırılması

Cumhuriyetin ilan edilmesi

Halk Fırkasının kurulması

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurulması

Medeni Kanun ile sosyal, ekonomik ve hukuki alanlar-da kadın erkek eşitliğinin büyük oranda sağlanması

Serbest Cumhuriyet Fırkasının kurulması

Ülke yönetimine katılmaları için kadınlara sırasıyla be-lediye, muhtarlık ve milletvekilliği seçimlerine katılma haklarının verilmesi

> Atatürk ve Çok Partili Hayata Geçiş Çalışmaları

Ülkemizde cumhuriyetin ve demokrasinin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk'ün demokrasiye verdiği önem ve yaptığı çalışmalar sadece yandaki gelişmelerle sınırlı değildir. Atatürk Dönemi'nde çok partili yaşama geçiş için aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

Çok Partili Siyasi Hayata Geçilmek İstenmesinin Nedenleri

Demokrasi anlayışını yerleştirmek

Farklı görüşlerin mecliste temsil edilmesini sağlamak

Millet egemenliğini güçlendirmek

Hükümetin denetlenebilmesini sağlamak

Atatürk Dönemi'nde Çok Partili Yaşama Geçiş İçin Kurulan Partiler

Halk Fırkası

9 Eylül 1923 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulmuştur.

Yeni Türk Devleti'nin ilk siyasi partisidir.

Cumhuriyetin ilanından sonra Cumhuriyet Halk Fırkası ismini almıştır.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

17 Kasım 1924 tarihinde Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, Rauf Orbay ve Adnan Adıvar tarafın-dan kurulmuştur.

Cumhuriyet tarihinin ilk muhalefet partisidir.

Türkiye'nin doğusunda meydana gelen bir ayaklanmada etkisi olduğu gerekçesiyle bu parti kapatılmıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası

1930 yılında Fethi Okyar tarafından kurulmuştur.

Hızla büyüyen partiye inkılâplara karşı olanlar üye olunca Fethi Okyar partiyi feshetmiştir.

Önemli Not: Atatürk Dönemi'nde her ne kadar çok partili yaşama geçiş için çalışmalar yapılsa da uygun ortamın olmaması nedeniyle kesin geçiş yapılamamıştır. Ancak Atatürk'ün

vefatından sonra ülkemizde çok partili yaşama kesin geçiş olabilmıştır. 1946 yılında Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü tarafından kurulan Demokrat Partinin de katıldığı 1946 seçimleri ülkemizde çok partili siyasi dönem için milat olacaktır.

Anayasamızın Değiştirilemeyecek Maddeleri

I. Devletin Şekli

Madde 1

Türkiye Devleti bir cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin Nitelikleri

Madde 2

Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

III. Devletin Bütünlüğü, Resmi Dili, Bayrağı, Milli Marşı ve Başkenti

Madde 3

Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Millî marşı "İstiklal Marşı"dır. Başkenti Ankara'dır.

IV. Değiştirilemeyecek Hükümler

Madde 4

Anayasanın 1. maddesindeki devletin şeklinin cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2. maddesindeki cumhuriyetin nitelikleri ve 3. maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

> Türkiye Cumhuriyeti Devletin Nitelikleri

Demokratik bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de demokratik devletlerin sahip olması gereken bütün niteliklere sahiptir. Bu nitelikler sözde kalmamış, anayasa ve yasalarımızda uygulanması zorunlu kurallar haline getirilmiştir. Anayasamızın ikinci maddesindeki "Cumhuriyetin Nitelikleri" şunlardır;

Demokratik Devlet Anlayışı

Demokrasilerde ülkeyi yönetme yetkisi bir kişiye, bir aileye ya da zümreye (gruba) verilemez.

Demokratik devletlerde devleti yönetme hakkı halkın elindedir. Halk bu hakkını seçim yoluyla belirlediği temsilciler aracılığıyla kullanır.

Halkın seçme-seçilme ve eşit oy hakkı vardır.

Millet sahip olduğu egemenlik hakkını temsilcileri olan milletvekilleri aracılığıyla kullanır.

Sosyal Devlet Anlayışı

Devlet, her vatandaşını ayırım gözetmeksizin eşit kabul eder.

Devlet, vatandaşlarına asgari geçim ve yaşama olanağı sağlar.

Devlet, vatandaşlarına insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeni sunar.

Devlet çıkardığı kanunlarda ve yaptığı uygulamalarda halkın menfaatini gözetir.

Devlet, kimsesiz çocukları ve 65 yaş üstü bireyleri koruyup himaye eder.

Laik Devlet Anlayışı

Devlet yönetimi dini kurallar yerine hukuk kurallarına göre yürütülür.

Devlet vatandaşlarına din ve vicdan hürriyeti konusunda duyarlı davranır.

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması esastır.

Hukuk Devleti Anlayışı

Devlet kurumlarının görev ve yetkileri yasalar ve anayasa tarafından düzenlenir.

Yurttaşların hakları kanunlarca güvence altına alınır.

Haksızlığa uğrayan herkes hakkını aramak için mahkemelere başvurabilir.

> Demokratik Olan ve Demokratik Olmayan Uygulamalar

Demokrasiyi yaşam biçimi haline getirmek için insanlar günlük hayatlarında demokratik kurallara uymalı ve demokrasiyi içselleştirmeli, birbirlerinin temel hak ve özgürlüklerine saygı duymalı, üzerlerine düşen görevleri zamanında yerine getirmelidirler.

Demokratik Uygulamalara Örnekler

Aile içindeki demokratik uygulamalara örnekler

Aile bireylerinin uyacağı kuralların konuşulup tartışılarak belirlenmesi

Aile içi kararların alınmasında aile bireylerinin tümünün söz hakkı olması

Aile içi sorumlulukların yerine getirilmesi

Okuldaki demokratik uygulamalara örnekler

Okul, sınıf ve kulüp başkanlarının seçimle belirlenmesi

Öğrencilerin birbirlerinin farklılıklarına saygı göstermeleri

Öğrencilerin gidecekleri sosyal kulüpleri kendilerinin seçmeleri

Toplumdaki demokratik uygulamalara örnekler

Genel ve yerel seçimlerde vatandaşların özgürce oylarını kullanmaları

İnsanlar arasında dil, din, ırk, cinsiyet ayrımcılığının bulunmaması

İnsanların ibadetlerini özgürce yapabilmeleri

Kaynak:

www.sosyalbilgiler.com

Antidemokratik uygulamalara örnekler

İnsanlara şiddet ve baskı uygulanması

Farklılıklara karşı ön yargılı davranılması

Dini inanç ve siyasi görüşlere saygılı olunmaması

Düşünce özgürlüğünün kısıtlanması

Dil, din, ırk, cinsiyet ayrımcılığının yapılması

Özel hayatın gizliliğinin ihlali

Haksızlık karşısında sessiz kalınması

> 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü

Demokrasiyle yönetilen ülkelerde yöneticiler halk tarafından seçilir. Yargı ve or-dunun kanunun verdiği yetkiler dışında yönetime müdahale hakkı bulunmamak-tadır. Eğer bu kurumlar, kanuni yetkileri dışında yönetime ve siyasete müdahale-de bulunursa milli iradeyi yok sayarak darbe gerçekleştirmiş demektir.

Demokrasi ve çağdaşlaşma yolunda ilerlemeye çalışan

ülkemizde bu sürece zarar verebilecek olaylar gerçekleşmiştir.

Özellikle 1960, 1971 ve 1980 askerî darbeleri buna örnek olarak gösterilebilir.

15 Temmuz Gecesi ve Sonrasında Yaşananlar

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan birtakım kişiler örgüt kurarak kendi men-faatleri uğruna vatanımıza ihanet etmişlerdir.

Milletimizin demokrasiye ve milli egemenliğe bağlılığını hiçe sayan FETÖ (Fetullahçı Terör Örgütü) mensupları 15 Temmuz 2016 tarihinde bir kalkışma başlattılar.

FETÖ terör örgütünün darbe girişiminde başta millî egemenliğimizin merkezi ve sembolü olan Türkiye Büyük Millet Meclisi olmak üzere birçok kuruma bombalı ve silahlı saldırıda bulundular.

Bu kalkışma karşısında görüşü, eğitimi ne olursa olsun Türk milleti tek vücut olarak birlik ve beraberlik içinde iradesine, ülkesine ve cumhuriyetine sahip çıkmış, hainlere geçit vermemiştir.

Ülkemizin birliğine, vatanımızın bölünmezliğine, millet egemenliğine teh-dit oluşturan kalkışmanın yaşandığı 15 Temmuz "Demokrasi ve Milli Birlik Günü" olarak kabul edilmiştir.

<https://www.sosyalbilgiler.biz/>

Yerleşmeyi Etkileyen Unsurlar

